

სკოპინგის დასკვნა N13

დაგეგმილი საქმიანობის დასახელება: 7 000 მ³ ტევადობის (130 000 მ³ წლიური ტვირთბრუნვით) ნავთობპროდუქტების საცავის ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების (წარმადობის გაზრდა და საზღვაო სატვირთო მისადგომის მშენებლობა-ექსპლუატაცია)

დაგეგმილი საქმიანობის განმახორციელებელი: შპს „ტერმინალი 1“;

დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ქ. ბათუმი;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 29.03.2023;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენლის შესახებ: შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“;

ძირითადი საპროექტო მონაცემები:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, სსიპ გარემოს ეროვნულ სააგენტოში შპს „ტერმინალი 1“-ის მიერ, წარმოდგენილია ქ. ბათუმში, 7 000 მ³ ტევადობის (130 000 მ³ წლიური ტვირთბრუნვით) ნავთობპროდუქტების საცავის ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების (წარმადობის გაზრდა და საზღვაო სატვირთო მისადგომის მშენებლობა-ექსპლუატაცია) სკოპინგის ანგარიში.

2016 წლის 24 ივნისს შპს „ტერმინალი 1“-ის 7 000 მ³ ტევადობის (130 000 მ³ წლიური ტვირთბრუნვით) ნავთობპროდუქტების საცავის მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე გაცემულია №31 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა (ბრძანება N 314). „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ 48-ე მუხლის მე-4 ნაწილის საფუძველზე 2019 წლის 12 ნოემბერს აღნიშნულ საქმიანობაზე გაიცა გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება (ბრძანება N 2-1082).

შპს „ტერმინალი 1“-ის ნავთობპროდუქტების საცავი მდებარეობს ქ. ბათუმში, ბაქოს ქუჩაზე. ნავთობპროდუქტების საცავის ტერიტორიის ჯამური ფართობია 1,1 ჰა. ობიექტი განთავსებულია ორ არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაკვეთზე (ს/კ 05.29.01.020, ს/კ 05.29.01.021). წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, ნავთობპროდუქტების საცავის ტერიტორიიდან უახლოესი საცხოვრებელი სახლი მდებარეობს დაახლოებით 300 მეტრის დაშორებით. ობიექტის პერიმეტრი შემოსაზღვრულია რკინაბეტონის ღობით. ტერიტორია ობიექტის მომიჯნავედ მდებარეობს შპს „ბათუმის ნავთობტერმინალის“ (ს/კ 05.29.01.015) საკუთრებაში არსებული ნავთობპროდუქტების საცავი და შპს „ბათუმის საზღვაო ნავსადგურის“ კერძო საკუთრებაში მყოფი ტერიტორია (ს/კ 05.29.01.058). ნავთობპროდუქტების საცავის ტერიტორია უზრუნველყოფილია სარკინიგზო ჩიხით, ნავმისადგომით და მისასვლელი გზით. სამხრეთის მხრიდან ობიექტს ესაზღვრება საერთაშორისო მნიშვნელობის საავტომობილო გზა - (სენაკი-ფოთი-სარფი ს2).

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, შპს „ტერმინალ 1“-ის სარეზერვუარო პარკში გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით (ბრძანება N 2-1082) გათვალისწინებული 7000 მ³ ჯამური მოცულობის რეზერვუარების ნაცვლად, მოწყობილი აქვს 9000 მ³ მოცულობის რეზერვუარები. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სააგენტოში წარმოდგენილი დოკუმენტაცია შემდგომი რეაგირების მიზნით, გაეგზავნა სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტს. სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ განხორციელდა შპს „ტერმინალ 1“-ის ნავთობპროდუქტების საცავის შემოწმება, რომლის შედეგად, სხვადასხვა დარღვევებთან ერთად გამოვლინდა, რომ ობიექტზე 7000 მ³ ჯამური მოცულობის რეზერვუარების ნაცვლად, მოწყობილია 9000 მ³ მოცულობის რეზერვუარები, ასევე განთავსებულია და ექსპლუატაციაშია 50 მ³ და 40 მ³ ნავთობპროდუქტების შესანახი რეზერვუარები, რომლებიც გათვალისწინებული არ არის გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით (ბრძანება N 2-1082). ობიექტის შემოწმების შედეგად გამოვლენილი დარღვევების საფუძველზე საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 79⁷ მუხლის პირველი ნაწილისა და 79⁸ მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად, შპს „ტერმინალ 1“-ის მიმართ, შედგა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შესახებ ოქმი.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ობიექტზე არსებული მდგომარეობით სარეზერვუარო პარკის ტერიტორიაზე განთავსებულია: 4 მიწისზედა ლითონის ვერტიკალური ცილინდრული რეზერვუარი, საერთო მოცულობით 9000 მ³, მათ შორის: 2000 მ³ რეზერვუარი, 1000 მ³. რეზერვუარი და 2 ერთეული - 3000 მ³ რეზერვუარი. ასევე, სარეზერვუარო პარკის დასავლეთ ნაწილში მოწყობილია ლითონის ორი ჰორიზონტალური დამხმარე რეზერვუარი 40 მ³ და 50 მ³ მოცულობებით. ტერიტორიის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში განთავსებულია მიწისზედა ჰორიზონტალური რეზერვუარი, დაახლოებით 20 მ³ მოცულობით. აღნიშნული რეზერვუარის დანიშნულებაა დაბინძურებული თხევადი მასის (ძირითადად ვერტიკალური რეზერვუარების ფსკერზე დარჩენილი ნავთობპროდუქტების) შეგროვება-შენახვა. წარმოდგენილი დოკუმენტაციის მიხედვით, ნავთობბაზის ტერიტორიაზე ასევე, განთავსებულია: ტექნიკური საჭიროებისთვის 200 მ³ წყლის სამარაგო ჰორიზონტალური რეზერვუარი, საქვაბე-დიზელ-თბოგენერატორი, ორი ერთეული დიზელის სამარაგო რეზერვუარი (თითოეული 4,5 მ³ მოცულობით), მექანიკური დამუშავების უბანი, ადმინისტრაციული ნაწილი, მათ შორის პერსონალის მოსასვენებელი ოთახები, სხვადასხვა დანიშნულების სათავსოები, ჩამდინარე საწარმოო-სანიაღვრე წყლების არინების სისტემა და ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული წყლების გამწმენდი ნაგებობა. ზემოაღნიშნული ინფრასტრუქტურის გარდა, შპს „ტერმინალ 1“-ს გააჩნია დაახლოებით 167 მ სიგრძისა და 10 მ სიგანის პირსი, რომლის საშუალებით მცირე ზომის საზღვაო ხომალდები მილსადენებით უკავშირდება სარეზერვუარო პარკს ნავთობპროდუქტების მიღება/გაცემის ოპერაციების განხორციელების მიზნით.

ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების ფარგლებში, ნავთობპროდუქტების საცავის ტერიტორიაზე დაგეგმილია დამატებითი რეზერვუარების განთავსება, ნავთობპროდუქტების ტვირთბრუნვის გაზრდა და ახალი **უნაპირო ნავმისადგომის მოწყობა**. ობიექტზე გათვალისწინებულია, დამატებით 5 ერთეული ვერტიკალური რეზერვუარის მოწყობა, ჯამური მოცულობით 11 000 მ³ (3 ერთეული 3000 მ³ მოცულობის რეზერვუარი და 2 ერთეული 1000 მ³ მოცულობის რეზერვუარი), რის შემდგომ სარეზერვუარო პარკში ჯამურად განთავსებული იქნება 9 რეზერვუარი საერთო მოცულობით **20 000 მ³** (9000 მ³-ს ნაცვლად). რეზერვუარების დამატების შედეგად, ობიექტის წლიური ტვირთბრუნვა გაიზრდება **625 000 მ³-მდე** (130 000 მ³-ს ნაცვლად), საიდანაც ნავთობპროდუქტების სახეობების მოცულობა შემდეგნაირი პროპორციებით იქნება განაწილებული: გაზკონდენსატი - 18 750 მ³, ე.წ. „MTB“- 6 250 მ³, ე.წ. „WHITE SPIRIT“ - 12 500 მ³, ბენზინი - 375 000 მ³, დიზელი - 131 250 მ³, ბენზინი „GALOSHA“ - 12 500 მ³, ზეთი - 25 000 მ³, საბაზისო ზეთი - 18 750 მ³, ე.წ. „TR“ ზეთი - 12 500 მ³, თხევადი ნახშირწყალბადები - 12 500 მ³.

სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია ინფორმაცია დაგეგმილი საქმიანობის ალტერნატიული ვარიანტების შესახებ, მათ შორის, განხილულია საპროექტო უნაპირო ნავმისადგომის ალტერნატივები, ასევე ტექნოლოგიური ალტერნატივები და უმოქმედობის ალტერნატივა. საპროექტო ცვლილების სპეციფიკის (წლიური ტვირთბრუნვის გაზრდა) გათვალისწინებით, სარეზერვუარო პარკის ტერიტორია დამატებითი რეზერვუარების განთავსების საშუალებას იძლევა, შესაბამისად რეზერვუარების სხვა ტერიტორიაზე განთავსების ალტერნატივები განხილული არ არის. რაც შეეხება უნაპირო ნავმისადგომის ალტერნატივებს, დოკუმენტში განხილულია 3 ალტერნატიული ვარიანტი (1. მილების ჩადება S-ებური მეთოდით; 2. მილების ჩადება J-სებური მეთოდით და 3. მილების ჩადება მცურავ საშუალებებზე დამონტაჟებული „ბარაზის“ გამოყენებით). წარმოდგენილი დოკუმენტაციის თანახმად, ტექნიკური დასაბუთებით უპირატესობა მიენიჭება მილის განთავსების S-ებურ ან J-სებურ მეთოდს. **სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, გზშ-ის ეტაპზე წარმოდგენილი იქნება დეტალური ინფორმაცია მილის მოწყობის, ტიპის და განთავსების პირობების შესახებ.**

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, სარეზერვუარო პარკში ნავთობპროდუქტების მიღება/გაცემის ოპერაციები ხდება საზღვაო ხომალდიდან, რკინიგზის ვაგონცისტერნებიდან და ავტოცისტერნებიდან. ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების ფარგლებში არ მოხდება სარეზერვუარო პარკში ნავთობპროდუქტების მიღების/გაცემის მეთოდის ცვლილება. ტერმინალის არსებული პირსის ტექნოლოგიური ციკლის გათვალისწინებით, ნავმისადგომზე ხომალდების შემოსვლა ხდება ჩრდილოეთიდან. ხომალდის შემოსვლის და ნავმისადგომზე დადგომის შემდგომ, ხდება ტექნოლოგიური მილსადენების დაერთება ტანკერზე და მიმდინარეობს ნავთობპროდუქტების ჩატვირთვა ტანკერებიდან რეზერვუარებში ან რეზერვუარებიდან ტანკერებში. ნავმისადგომთან ხომალდი ჩერდება საშუალოდ 36 სთ-ს განმავლობაში. რკინიგზის ჩიხში ერთდროულად შესაძლებელია 7 ვაგონცისტერნის დაცლა. ესტაკადაზე ვაგონცისტერნების შემოსვლის შემდგომ ხდება მილსადენების დაერთება ჩამოსხმის სისტემაზე. ნავთობპროდუქტების ჩატვირთვა-

გადატვირთვა შესაძლებელია როგორც სარკინიგზო ჩიხში, ასევე საცავის ტერიტორიაზე არსებული სატუმბო სადგურების გამოყენებით. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ნავთობპროდუქტების საცავს გააჩნია ავტოცისტერნებში ჩამტვირთველი ავტომატური კომპლექსი. ავტოცისტერნებში ნავთობპროდუქტების ჩატვირთვა ხდება ზედა ჩამსხმელი მოწყობილობის გამოყენებით.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, სარეზერვუარო პარკის ტევადობის გაზრდის შედეგად, მოსალოდნელია არსებული ნავმისადგომის დატვირთვის გაზრდა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, დაგეგმილია უნაპირო ნავმისადგომის მოწყობა, რომელიც უზრუნველყოფს არსებულ ნავმისადგომთან შედარებით უფრო დიდი ზომის (მეტი წყალწყვის მქონე) საზღვაო ხომალდების მიღებას. ახალი უნაპირო ნავმისადგომი წარმოადგენს არსებული ნავმისადგომის ინფრასტრუქტურის გაგრძელებას ჩრდილოეთის მიმართულებით, ზღვის ფსკერზე, დამატებით 925 მეტრის მანძილზე (უახლოესი ბუნებრივი იზობათისკენ) 2 ერთეული მეტალის მილით (159 მმ დიამეტრით). მილები დრეკადი დაბოლოებით დაუკავშირდება ზღვაში განთავსებულ ტივტივას, სადაც დამონტაჟებული იქნება ტექნოლოგიური მოწყობილობები მილსადენების ტანკერებზე დაერთებისთვის. მილსადენები დაუკავშირდება ნავთობპროდუქტების საცავის ტერიტორიაზე განთავსებულ სატუმბ სადგურს, სადაც გათვალისწინებულია ნავთობპროდუქტების მიღება/გაცემის ოპერაციების განხორციელება. მილსადენის განთავსების გარკვეულ მონაკვეთზე დაგეგმილია სპეციალური სამაგრების მოწყობა. წარმოდგენილი ინფორმაციით, უნაპირო ნავმისადგომის სამშენებლო სამუშაოების ფარგლებში ადგილობრივ ბათიმეტრიაზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის. მილსადენის განთავსება მოხდება მცირე ზომის ტრანშეაში და არ იგეგმება ფსკერდაღრმავებითი სამუშაოების შესრულება. წინასწარი ანალიზით ფსკერული ნალექების გადაადგილებაზე და სანაპირო პროცესებზე ზემოქმედება მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის. გზმ-ის ანგარიშში დეტალურად უნდა იქნეს აღწერილი ზღვის ფსკერზე განსახორციელებელი სამუშაოები, შესაბამისი ტექნიკური გადაწყვეტების მითითებით და დასაბუთებით. ასევე, სათანადოდ უნდა იქნეს შეფასებული (ზემოქმედებების მასშტაბისა და პრევენციული/შემარბილებელი ღონისძიებების განსაზღვრით) სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შედეგად ზღვის გეოლოგიურ, გეომორფოლოგიურ გარემოზე, წყლის ხარისხზე და ბენტოსზე ზემოქმედება.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ნავთობპროდუქტების საცავის ტერიტორიის წყალმომარაგება ხორციელდება ქ. ბათუმის ცენტრალური წყალმომარაგების სისტემიდან (შპს „ბათუმის წყალი“). ობიექტზე წყლის გამოყენება ხდება სასმელ-სამეურნეო დანიშნულებით, რეზერვუარების და ტექნოლოგიური მოედნების პერიოდული რეცხვისთვის, არსებულ ნავმისადგომზე შემოსული ხომალდების წყლით უზრუნველყოფისთვის (უნაპირო ნავმისადგომზე შემოსული ხომალდებისთვის წყლის მიწოდება გათვალისწინებული არ არის) და ხანძარსაწინააღმდეგო მიზნებისთვის.

სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ობიექტზე წარმოიქმნება სამეურნეო-ფეკალური, საწარმოო და სანიაღვრე წყლები. სამეურნეო-ფეკალური ჩამდინარე წყლები გროვდება 20 მ³ ტევადობის საასენიზაციო ორმოში, რომელიც პერიოდულად იწმინდება შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაციის მიერ. ობიექტზე წარმოქმნილი სანიაღვრე წყლები იკრიბება და მიწოდება გამწმენდ ნაგებობას. გამწმენდის შემდგომ წყლების ჩაშვება ხდება ობიექტს მიმდებარედ არსებულ საწრეტ არხში, რომელიც უერთდება შავ ზღვას. წარმოდგენილი ინფორმაციის მიხედვით, გამწმენდი ნაგებობის დეტალური პარამეტრები და წყალჩაშვების პირობები ასახული იქნება გზშ-ის ანგარიშში.

სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილი ზოგადი ინფორმაცია გარემოზე შესაძლო ზემოქმედების სახეებისა და იმ ღონისძიებების შესახებ, რომლებიც გათვალისწინებული იქნება გარემოზე მნიშვნელოვანი უარყოფითი ზემოქმედების თავიდან აცილებისათვის, შემცირებისათვის ან/და შერბილებისათვის.

ნავთობპროდუქტების საცავის სპეციფიკიდან გამომდინარე, ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურება დაკავშირებულია ისეთი წყაროების ექსპლუატაციის პროცესისას როგორცაა: ნავთობპროდუქტების რეზერვუარები, ნავთობპროდუქტების ავტოცისტერნებში ჩატვირთვის უბანი, საწვავის მიღების უბანი, სატუმბი სადგური და სხვ. ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების ფარგლებში, ატმოსფერულ ჰაერზე დამატებითი ზემოქმედება დაკავშირებული იქნება სარეზერვუარო პარკში საპროექტო რეზერვუარების ექსპლუატაციასთან. სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაბნევის ანგარიშის შესახებ ინფორმაცია, რომლის თანახმად ობიექტის ექსპლუატაციის პირობების ცვლილება არ გამოიწვევს ახლომდებარე ტერიტორიაზე ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მნიშვნელოვან გაუარესებას. **გზშ-ის ანგარიშში დეტალურად უნდა იქნეს შეფასებული და სათანადოდ დასაბუთებული ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით, მოსალოდნელი ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერის ხარისხზე, ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს ეფექტური შემარბილებელი ღონისძიებები, შესაბამისი დასაბუთებით.**

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების ფარგლებში ხმაურის ფონური დონეები მნიშვნელოვნად არ შეიცვლება. პროექტის განხორციელების ფარგლებში ხმაურის წარმომქმნელ წყაროებად შეიძლება ჩაითვალოს: სატუმბი სადგურის ექსპლუატაცია, ავტოცისტერნებისა და საზღვაო ტანკერების გადაადგილება. ნავთობპროდუქტების საცავსა და უახლოეს საცხოვრებელ სახლს (300 მ) შორის არსებული მანძილის გათვალისწინებით, ხმაურის გავრცელებით მოსალოდნელი მნიშვნელოვანი ზემოქმედება მოსალოდნელი არ არის. წარმოდგენილი ინფორმაციით, ობიექტის ტერიტორია ანთროპოგენურად სახეცვლილია და ტანკერების გადაადგილებით გამოწვეული ხმაურის გავრცელებით გამოწვეული ზემოქმედება ზღვის ეკოსისტემაზე მოსალოდნელი არ არის.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საქმიანობის განხორციელების ტერიტორია წარმოადგენს მაღალი ანთროპოგენური დატვირთვის მქონე ზონას. იმ ტერიტორიაზე, სადაც დაგეგმილია ახალი რეზერვუარების მოწყობა მცენარეული საფარი არ არსებობს. უნაპირო ნავმისადგომის

მშენებლობა-ექსპლუატაცია დაკავშირებულია ორნითოფაუნაზე და წყლის ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედებასთან, როგორცაა: წყლის ბიომრავალფეროვნების, მათ შორის შავი ზღვის ძუძუმწოვრებისა და იქთიოფაუნის საცხოვრებელი გარემოს დაბინძურება და სინათლით გამოწვეულ ზემოქმედება, რაც შესაძლოა გამოიხატოს ფრინველთა დეზორიენტაციისა და შეჯახებით გამოწვეული დაზიანებების რისკებთან. **გზმ-ის ეტაპზე წარმოდგენილი უნდა იყოს პროექტის განხორციელებით, განსაკუთრებით უნაპირო ნავმისადგომის მოწყობისა და ექსპლუატაციის შედეგად, შავი ზღვის წყლის ხარისხსა და ბენტოსზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ ინფორმაცია შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით.**

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ნავთობპროდუქტების საცავის ტერიტორიაზე წარმოიქმნება არასახიფათო და სახიფათო ნარჩენები. არასახიფათო ნარჩენები გატანა ხდება მუნიციპალური სამსახურის მიერ. სახიფათო ნარჩენებიდან ობიექტის ტერიტორიაზე წარმოიქმნება: რეზერვუარის ძირში წარმოქმნილი ლექი, სხვადასხვა ტიპის ზეთები, ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული მასალები, ნავთობპროდუქტებით დაბინძურებული გრუნტი, აბსორბენტები, ფილტრის მასალები და ა.შ. სახიფათო ნარჩენების დროებით შენახვა ხდება იზოლირებულ საცავებში. სახიფათო ნარჩენების გადაცემა ხდება შესაბამისი ნებართვის მქონე კონტრაქტორ ორგანიზაციასთან. ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით, საცავის ტერიტორიაზე მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობები, რაოდენობები და მართვის ღონისძიებები დაზუსტებული იქნება გზმ-ის ანგარიშში.

დაგეგმილი საქმიანობის სპეციფიკის გათვალისწინებით, კუმულაციური ზემოქმედების ნაწილში აღსანიშნავია, ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების ემისიების გაფრქვევა, სუნის გავრცელება და შავი ზღვის აკვატორიაზე ზემოქმედება. სკოპინგის ანგარიშის მიხედვით, ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებების ემისიების გაანგარიშებისას გათვალისწინებული იქნა არსებული ფონური მდგომარეობა (მათ შორის საწარმოს მიმდებარედ არსებული ობიექტები). წინასწარი მონაცემებით ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების ფარგლებში, საკონტროლო წერტილებში (500 მ-იანი რადიუსის საზღვარზე და უახლოეს დასახლებულ პუნქტთან) დამაბინძურებელი ნივთიერებების კონცენტრაციები არ გადააჭარბებს ზღვრულად დასაშვებ ნორმებს. შავი ზღვის აკვატორიაზე ზემოქმედების ჭრილში, აღსანიშნავია წყლის დაბინძურების, წყალქვეშა ხმაურის გავრცელების, წყლის ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედების და მორფოდინამიკურ პროცესებზე გავლენის რისკები. წარმოდგენილი ინფორმაციით, შავ ზღვაზე კუმულაციური ზემოქმედების შეფასებისას, გზმ-ის ანგარიშში გათვალისწინებული იქნება დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების სიახლოვეს, არსებული ობიექტები, როგორცაა: შპს „ბათუმის საზღვაო ნავსადგურის" საქმიანობის ფარგლებში მიმდინარე ტექნოლოგიური პროცესები (მათ შორის საზღვაო სატრანსპორტო ოპერაციები), ასევე შპს „ამბასადორი ბათუმი აილენდის“ დაგეგმილი საქმიანობა.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სააგენტომ უზრუნველყო დაგეგმილი საქმიანობის სკოპინგის ანგარიშისა და საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაციის კანონმდებლობით დადგენილი წესით გავრცელება, მათ შორის ინფორმაცია გამოქვეყნდა სააგენტოს ოფიციალურ ვებგვერდზე და ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიის საინფორმაციო დაფაზე, ასევე სსდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის რეგიონული წარმომადგენლების მიერ, საჯარო განხილვის შესახებ განცხადებები განთავსდა საქმიანობის განხორციელების სიახლოვეს, ინფორმაციის გავრცელების დამკვიდრებულ ადგილებზე. ინფორმაცია ასევე გამოქვეყნდა სსიპ გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის ვებგვერდზე და გადაიგზავნა ცენტრის გამომწერებთან ელ. ფოსტის მეშვეობით. დაგეგმილი საქმიანობის სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვა გაიმართა 2023 წლის 26 აპრილს, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიის შენობაში. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ სსიპ გარემოს ეროვნული სააგენტოს, ბათუმის მუნიციპალიტეტის, შპს „ტერმინალი 1“-ის, ასევე შპს „ჯეონეიჩარ კორპორაცია“. საჯარო განხილვაზე პროექტთან დაკავშირებით შენიშვნები არ გამოთქმულა. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, პროექტთან დაკავშირებით სააგენტოში წერილობითი შენიშვნები/მოსაზრებები არ დაფიქსირებულა.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად სააგენტოს მიერ იდენტიფიცირებული იქნა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროები, სახეები და ობიექტები. ამასთან, განსაზღვრული და დაგეგმილი იქნა საქმიანობის გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი, ასევე გზმ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებების საკითხები.

გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი:

1. **გზმ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს** გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზმ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს** გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
- 2.1 **გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს** სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზმ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
3. **გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზმ-ის ანგარიში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.**

4. გზმ-ის ანგარიშში, ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- ნავთობპროდუქტების საცავის ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების საჭიროების დასაბუთება (გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედებით გამოწვეული დანაკარგისა და მიღებული სარგებლის ურთიერთშეწონის საფუძველზე);
- გარემოს დაცვის მიზნით შემოთავაზებული გონივრული ალტერნატიული ვარიანტების შესახებ ინფორმაცია, ალტერნატივების შედარებითი ანალიზი შესაბამისი დასაბუთებით;
- მათ შორის არაქმედების (ნულოვანი) ალტერნატივის, ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების ალტერნატივების ანალიზი და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული ალტერნატივების აღწერა-დასაბუთება;
- საქმიანობის განხორციელების ადგილის აღწერა, მათ შორის: საკადასტრო კოდი, საპროექტო ტერიტორიის Shp ფაილები და GPS კოორდინატები;
- ინფორმაცია ობიექტის სიახლოვეს (განსაკუთრებით 500 მ რადიუსის საზღვრებში) არსებული ნებისმიერი ტიპის საწარმოო, მათ შორის დაგეგმილი საქმიანობის ანალოგიური ობიექტ(ებ)ის შესახებ (მანძილების და საქმიანობის ტიპის მითითებით);
- ნავთობპროდუქტების საცავის სარეზერვუარო პარკიდან დაზუსტებული მანძილი უახლოეს საცხოვრებელ სახლამდე და ზემოქმედებას დაქვემდებარებულ სხვა ობიექტ(ებ)ამდე;
- მიმდინარე საქმიანობის და დაგეგმილი ცვლილებების დეტალური აღწერა, ასევე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღებიდან დღემდე ობიექტზე მოწყობილი/არსებული და მოსაწყობი/საპროექტო რეზერვუარების (თითოეული რეზერვუარის ტიპის, მოცულობისა, დანიშნულების და სხვა პარამეტრების მითითებით), ტექნოლოგიური ობიექტების/დანადგარების შესახებ დეტალური ინფორმაცია (დანიშნულების, ფიზიკური მახასიათებლების და სხვა პარამეტრების მითითებით) შესაბამისი თანდართული სქემით და სიტუაციური ნახაზებით;
- ობიექტზე არსებული ფაქტობრივი მდგომარეობის, ასევე ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით განახლებული გენ-გეგმა (მაღალი გარჩევადობით), შესაბამისი ექსპლიკაციით (გაფრქვევის და ხმაურის გავრცელების წყაროების მითითებით);
- ნავთობპროდუქტების საცავის ტექნოლოგიური სქემის და ტექნოლოგიური ციკლის დეტალური, თანმიმდევრული აღწერა, როგორც არსებული მდგომარეობით, ასევე ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით (ნავთობპროდუქტების მიღება-შენახვა და გაცემის პროცედურების/ოპერაციების დეტალური, თანმიმდევრული აღწერა); ნავთობპროდუქტების მიღების და გაცემის ოპერაციების შესრულებული ინფრასტრუქტურის დეტალური აღწერა, მათ შორის: ინფორმაცია სატუმბო სადგურის შესახებ (ტუმბოების რაოდენობის, პარამეტრებისა და წარმადობების მითითებით), ტექნოლოგიური მილების შესახებ და ა.შ.;

- ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით ინფორმაცია ნავთობსაცავის საპროექტო წარმადობის/ტვირთბრუნვის შესახებ (თითოეული ტიპის საწვავის წლიური ტვირთბრუნვის მითითებით);
- დეტალური ინფორმაცია ნავთობპროდუქტების მიღება-გაცემის გეგმა-გრაფიკის შესახებ, მათ შორის წარმოდგენილი უნდა იქნეს ნავთობპროდუქტების საცავის არსებული და საპროექტო სამუშაო რეჟიმის (მიღება-გაცემის) ურთიერთშედარებითი ანალიზი;
- ნავთობპროდუქტების ტრანსპორტირების დეტალური აღწერა, სატრანსპორტო ნაკადების, სამოდრაო მარშრუტების და ტრანსპორტირების სქემის მითითებით (საზღვაო და სახმელეთო სატრანსპორტო ნაკადების მართვის გეგმა). ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს ახალ ნავმისადგომზე მისაღები საზღვაო ხომალდების წყალწყვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია (ხომალდების ტონაჟობისა და მაქსიმალური ტვირთამწეობის და მისაღები ხომალდების რაოდენობის მითითებით), შესაბამისი დასაბუთებით;
- საწვავის მიღების, შენახვის და გაცემის ტექნოლოგიური ციკლის ჰერმეტიკობის შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- რეზერვუარების დასუფთავების ტექნოლოგიის შესახებ ინფორმაცია. მათ შორის რეზერვუარის ჰაერის მაღალი წნევის მეშვეობით დასუფთავების შესაძლებლობის შესახებ;
- სარეზერვუარო პარკის ტერიტორიის მოპირკეთების შესახებ ინფორმაცია (სარეზერვუარო პარკის ჰიდროსაიზოლაციო ფენის აღწერა), მათ შორის: დაგეგმილი ცვლილების გათვალისწინებით სარეზერვუარო პარკის შემოზღინვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია (რომლის პარამეტრები და მოცულობა გაანგარიშებული უნდა იყოს ნავთობპროდუქტების ავარიული დაღვრის ეფექტური შეკავების გათვალისწინებით);
- სარეზერვუარო პარკში ავარიულად დაღვრილი პროდუქციის შემდგომი მართვის ღონისძიებების დეტალური აღწერა. ასევე ტექნოლოგიური მილგაყვანილობიდან ან/და სხვა ტექნოლოგიური მოწყობილობების დაზიანებისას შემთხვევით დაღვრილი ნავთობპროდუქტების მართვის საკითხები;
- დეტალური ინფორმაცია საპროექტო უნაპირო ნავმისადგომის შესახებ, მათ შორის:
  - საპროექტო ნავმისადგომის დერეფნის დეტალური აღწერა;
  - ინფორმაცია საპროექტო ნავმისადგომის ფიზიკური მახასიათებლების შესახებ;
  - ინფორმაცია საპროექტო ნავმისადგომის შემადგენელი ობიექტების/ინფრასტრუქტურის შესახებ, თითოეულის აღწერით და დანიშნულების მითითებით;
  - ინფორმაცია საპროექტო მონაკვეთის მიმდებარედ არსებული მსგავსი ტიპის ობიექტების შესახებ;
  - წარმოდგენილი იქნეს საპროექტო მონაკვეთის/დერეფნის, ასევე აღნიშნულ ტერიტორიაზე არსებული გარემო პირობებისა და ბიომრავალფეროვნების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
  - საპროექტო ნავმისადგომის მოწყობისა და ექსპლუატაციის დეტალური აღწერა. ამასთან, ინფორმაცია ნავმისადგომის მოწყობისა ტექნიკური გადაწყვეტების შესახებ, შესაბამისი გარემოსდაცვითი და ტექნიკური დასაბუთებით;

- დეტალური ინფორმაცია მოლოების მოწყობის საჭიროებს შესახებ, მოლოების პარამეტრების მითითებით;
- ინფორმაცია ნავმისადგომის მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე შესაძლო ავარიული სიტუაციების შესახებ;
- პროექტის ფარგლებში მილსადენის მოწყობის ფარგლებში ინფორმაცია: მილსადენის სამაგრების მოწყობისა და ტიპის შესახებ, ეფექტურობის მითითებით. ამასთან, მილსადენის მოწყობით გარემოზე, განსაკუთრებით შავის ზღვის ეკოსისტემაზე და ბენტოსზე ზემოქმედების შესახებ და სხვ.
- ობიექტის სასმელ-სამეურნეო და ტექნიკური/საწარმოო წყალმომარაგების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- ინფორმაცია ობიექტზე არსებული და საპროექტო წყლის სამარაგო რეზერვუარების შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია სამეურნეო-ფეკალური და საწარმოო წყლების მართვის შესახებ;
- ინფორმაცია საწარმოს ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ჩამდინარე წყლების (მათ შორის სანიაღვრე წყლების) შეკრებისთვის და შესაბამის გამწმენდ სისტემაში მიწოდებისთვის გათვალისწინებული ინფრასტრუქტურის შესახებ;
- ინფორმაცია სარეზერვუარო პარკში გაჟონვის საკონტროლო ჭის და სადრენაჟო სისტემის შესახებ;
- ობიექტის საკანალიზაციო/წყალშემკრები სისტემის სქემა, გენ-გეგმაზე დატანით;
- დეტალური ინფორმაცია ტერიტორიაზე არსებული გამწმენდი სისტემის შესახებ, გამწმენდი ნაგებობ(ებ)ის პარამეტრების, საპასპორტო მონაცემების (მათ შორის წარმადობების) და ეფექტურობის მითითებით;
- ინფორმაცია ხანძარსაწინააღმდეგო წყლების შესახებ;
- ინფორმაცია პროექტის ფარგლებში მოსალოდნელი ავარიული რისკების შეფასების შესახებ. მათ შორის, ხანძარსაწინააღმდეგო ღონისძიებების აღწერა (ამასთან, ხანძარსაწინააღმდეგო ქაფის სადგურის არსებობის შესახებ ინფორმაცია);
- არახელსაყრელ მეტეოროლოგიურ პირობებში საწარმოს ფუნქციონირების შეზღუდვის ღონისძიებების გეგმა;
- დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა, მათ შორის დასაქმებულთა შორის ადგილობრივი მოსახლეობის წილი, ასევე პერსონალის პროფესიული და ტექნიკური სწავლების შესახებ ინფორმაცია;
- ინფორმაცია გზმ-ის ფარგლებში ჩატარებული საბაზისო/სადიებო კვლევებისა და გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის გამოყენებული მეთოდების შესახებ;

4.1 გზმ-ის ანგარიშის ბიომრავალფეროვნების შეფასების ნაწილში გათვალისწინებული უნდა იყოს შემდეგი საკითხები:

- ობიექტის ექსპლუატაციის ეტაპზე ბიოლოგიურ გარემოზე მოსალოდნელი შესაძლო ზემოქმედების შეფასება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;

- სკოპინგის ანგარიში მოცემული ინფორმაცია ძირითადად ეყრდნობა ლიტერატურულ წყაროებს და წარსულში ჩატარებულ კვლევის შედეგებს. გზშ-ის ანგარიშში უნდა აისახოს სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია, პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ წყლის ბიომრავალფეროვნებაზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს „წითელ ნუსხით“ დაცულ სახეობებზე) მასზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ამასთან წარმოდგენილი უნდა იყოს ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები ფოტომასალასთან ერთად;
- გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იქნეს ინფორმაცია პროექტის საქმიანობის ფარგლებში დაგეგმილი უნაპირო ნავმისადგომის და მასთან დაკავშირებული მიწების მოწყობისას წყლის ბიომრავალფეროვნებაზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ და შემუშავდეს შემარბილებელი ღონისძიებები. ასევე, განხილული უნდა იყოს მათი განთავსების ტერიტორიის ალტერნატიული ვარიანტები;
- გზშ-ს ანგარიშის მონიტორინგის გეგმაში უნდა აისახოს ინფორმაცია, დაგეგმილი საქმიანობის ფარგლებში ბიომრავალფეროვნების სხვადასხვა კომპონენტებზე დაკვირვების საკითხები, როგორც მოწყობის, ისე ექსპლუატაციის ეტაპებისთვის.

5. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება, მათ შორის:

- დაგეგმილი საქმიანობის ფარგლებში მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება ატმოსფერულ ჰაერზე, სადაც გათვალისწინებული უნდა იყოს:
- ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გამოყოფისა და გაფრქვევის წყაროები (გენ-გეგმაზე მითითებით), გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში;
- ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების პრევენციული და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის მონიტორინგის გეგმა;
- გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის (ზდგ) ნორმების განახლებული პროექტი, ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით;
- ინფორმაცია სარეზერვუარო პარკის ტერიტორიაზე სუნის წარმომქმნელი პოტენციური წყაროების შესახებ. იდენტიფიცირებული წყარო(ები)დან სუნის გავრცელების შემარბილებელი და პრევენციული ღონისძიებები, სუნის გავრცელებაზე მონიტორინგის მეთოდისა და ადგილების მითითებით;
- პროექტის ფარგლებში ხმაურის გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება (ხმაურის გავრცელების დონეების გაანგარიშება და მოდელირება), ასევე შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია. ამასთან, მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია ხმაურის გამომწვევი ძირითადი წყაროების და მათი მუშაობის დროის/ხანგრძლივობის შესახებ;

- ინფორმაცია წყალქვეშა ხმაურით გამოწვეულ ზემოქმედებაზე და მის პრევენციულ ან/და შემარბილებელ ეფექტურ ღონისძიებებზე (საუკეთესო ხელმისაწვდომი ტექნოლოგიების გამოყენებით);
- შესაძლო ზემოქმედების შეფასება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე/გრუნტის ხარისხზე, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით. განისაზღვროს ნავმისადგომის, სარეზერვუარო პარკის და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის ფარგლებში ნიადაგის/გრუნტის ზედაპირული ფენის დაბინძურების მაღალი რისკის უბნები და გამოვლენის შემთხვევაში შემუშავდეს დაბინძურებისაგან დაცვის შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებები და მონიტორინგის გეგმა;
- ზღვის აკვატორიაში ექსკავაციის სამუშაოებისას ამოღებული მასალის მოცულობის და მისი მართვის შესახებ დეტალური ინფორმაცია. ამასთან, ამოღებული გრუნტის ქიმიური შემადგენლობა და გრუნტის ნავთობპროდუქტებით დაბინძურების შემთხვევაში ბიორემედიაციის ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია;
- მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება შავ ზღვაზე, ზედაპირულ და მიწისქვეშა წყლებზე, ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზედაპირული წყლის ობიექტებში ჩამდინარე წყლებთან ერთად ჩაშვებულ დამაბინძურებელ ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები ჩაშვების (ზდჩ) ნორმების განახლებული პროექტი, ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით;
- გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება, მათ შორის: რელიეფი (გეომორფოლოგია); გეოლოგიური აგებულება და ტექტონიკა; საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების აღწერა; საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, პრევენციული ღონისძიებების მითითებით;
- ნარჩენების წარმოქმნით და გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება, ნარჩენების მართვის საკითხები და პრევენციული ღონისძიებები. მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობების და რაოდენობის შესახებ მონაცემები, ნარჩენების მართვის გეგმა;
- ინფორმაცია ნარჩენების დასაწყობების ობიექტის შესახებ, მათ შორის დაზუსტებული ინფორმაცია დასაწყობებული ნარჩენების რაოდენობის და დასაწყობების პირობების შესახებ. ასევე წარმოდგენილი უნდა იქნეს დეტალური ინფორმაცია ტექნოლოგიური პროცესების (მათ შორის, გამწმენდის მოწყობილობაში, რეზერვუარებში დაგროვილი) დროს წარმოქმნილი შლამის შესახებ, მოსალოდნელი რაოდენობის და შემდგომი მართვის კონკრეტული ღონისძიებების მითითებით;
- მოცემული უნდა იქნეს ინფორმაცია საქმიანობის შედეგად მოსალოდნელი ნარჩენების (კოდი, დასახელება და რაოდენობა) შესახებ საქართველოს მთავრობის 2015 წლის 17 აგვისტოს N426 „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ“ დადგენილების შესაბამისად. პროექტში მოცემული ინფორმაციის თანახმად კომპანიის საქმიანობის შედეგად შესაძლოა წარმოიქმნას, როგორ სახიფათო ასევე, არასახიფათო ნარჩენები. შესაბამისად, გზშ-ს

ეტაპზე მოცემული უნდა იქნეს დეტალური ინფორმაცია სახიფათო ნარჩენების დროებითი დასაწყობების ობიექტისა და პირობების შესახებ;

- გაზრდილი ტვირთბრუნვის ფონზე, ნავთობპროდუქტების სატრანსპორტო გადაზიდვებით გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით;
- კუმულაციური ზემოქმედების დეტალური შეფასება, შესაბამისი დასაბუთებით, ნავთობპროდუქტების საცავის და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის მიმდებარედ (განსაკუთრებით 500 მეტრის რადიუსში) არსებული ობიექტების გათვალისწინებით. კუმულაციური ზემოქმედების შეფასება წარმოდგენილი უნდა იქნეს გარემოს თითოეული კომპონენტისთვის. ამასთან, მნიშვნელოვანია გათვალისწინებული იქნეს სახმელეთო და საზღვაო სატრანსპორტო ოპერაციებით მოსალოდნელი კუმულაციური ზემოქმედების საკითხი. კუმულაციურ ზემოქმედებასთან მიმართებაში უნდა განისაზღვროს ეფექტური შემარბილებელი ღონისძიებები (მათ შორის, შავი ზღვის დაბინძურების, ხმაურის დონის, სუნის გავრცელების და ატმოსფერული ჰაერზე ზემოქმედების შემცირების მიზნით წარმოდგენილ იქნეს საუკეთესო ალტერნატივები, დეტალური დასაბუთებით), რომლებიც სათანადოდ იქნება დასაბუთებული;
- ნავთობპროდუქტების საცავის ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებით გამოწვეული ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ასევე განსაზღვრული იყოს ადამიანის ჯანმრთელობასთან/უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების მითითებით. ამასთან, მოცემული უნდა იყოს სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მათ მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;
- ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე შესაძლო ზემოქმედების შეფასება;
- პროექტის ფარგლებში მოსალოდნელი გარემოზე შეუქცევადი ზემოქმედების შეფასება და მისი აუცილებლობის დასაბუთება;
- გარემოზე მნიშვნელოვანი ზემოქმედების აღწერა, რომელიც განპირობებულია ავარიისა და კატასტროფის რისკის მიმართ საქმიანობის მოწყვლადობით;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით შემუშავებული კონკრეტული სახის შემარბილებელი ღონისძიებების შემაჯამებელი გეგმა-გრაფიკი;
- ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით შემუშავებული გარემოსდაცვითი მონიტორინგის შემაჯამებელი გეგმა-გრაფიკი (საკონტროლო წერტილების, მონიტორინგის სიხშირის, მეთოდის და ა.შ. მითითებით);
- გზშ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;

6. საკითხები/შენიშვნები, რომლიც გათვალისწინებული უნდა იქნეს გზშ-ის ანგარიშში:

- 2019 წლის 11 ნოემბრის N 2-1082 გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებით განსაზღვრული საქმიანობის შესახებ დეტალური ინფორმაცია და საწარმოში არსებული მდგომარეობის შედარება გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების განსაზღვრულ პირობებთან, პირობების შესრულების მდგომარეობის შესახებ დეტალური ინფორმაცია (თითოეული პირობის შესრულების ანალიზი);
- ობიექტზე გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მიერ ჩატარებული გეგმიური-არაგეგმიური შემოწმებების, გამოვლენილი დარღვევებისა და მათი აღმოფხვრისთვის განსაზღვრული ქმედებების/გონივრული ვადების შესახებ ინფორმაცია;
- დაზუსტებას საჭიროებს არსებული ნავმისადგომის სიგრძე, კერძოდ: ანგარიშში მითითებულია, რომ ნავმისადგომის სიგრძეა 167 მ და 150 მ;
- სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შესახებ ინფორმაცია, კერძოდ:
  - დეტალური ინფორმაცია სამშენებლო სამუშაოების შესახებ, შესაბამისი გეგმა-გრაფიკის და ვადების მითითებით;
  - ინფორმაცია მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკისა და რაოდენობის შესახებ;
  - დეტალური ინფორმაცია შავი ზღვის ფსკერზე განსახორციელებელი სამუშაოების შესახებ, გამოსაყენებელი დანადგარების/მექანიზმების მითითებით;
  - ინფორმაცია ობიექტების მშენებლობისთვის საჭირო სამშენებლო მასალების მოპოვებისა და სამშენებლო მასალების დამამზადებელი ობიექტ(ებ)ის (არსებობის შემთხვევაში) მოწყობის შესახებ;
- სკოპინგის ანგარიშში გვ. 24-ზე წარმოდგენილი ინფორმაცია ზღვის ძუძუმწოვრებისა და იქთიოფაუნის საპროექტო არეალში გავრცელების შესახებ დაზუსტებული უნდა იქნეს გზშ-ის ეტაპზე. ანგარიშში ასევე მითითებულია, რომ „უშუალოდ საქმიანობის განხორციელების არეალში ძუძუმწოვრების შემოსვლის ალბათობა ძალზედ დაბალია“, რაც ასევე საჭიროებს დაზუსტებას გზშ-ის ეტაპზე;
- თევზის მტკნარი წყლის სახეობების კერძოდ: *Rutilus rutilus* და *Lucioperca lucioperca*-ს ადგილობრივ წყლებში გავრცელების შესახებ ინფორმაცია საჭიროებს დაზუსტებას;
- ახალი წყალქვეშა მილის გაყვანისა და ნავმისადგომის მშენებლობის პროცესში, გათვალისწინებული უნდა იქნეს ფსკერის ჰაბიტატებზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შესახებ დეტალური ინფორმაცია მათ შორის, მომზადდეს გარემოზე მიყენებული ზიანის ამსახველი მასალები და დაიგეგმოს შესაბამისი მასშტაბის საკომპენსაციო ღონისძიებები;
- წარმოდგენილი უნდა იქნეს დაგეგმილი საქმიანობის (ნავმისადგომის მოწყობა) შესახებ, სსიპ საქართველოს საზღვაო ტრანსპორტის სააგენტოს პოზიციის/მოსაზრებების გათვალისწინების შესახებ ინფორმაცია (შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია);
- სსიპ შემოსავლების სამსახურის ცნობით, საქართველოს მთავრობის 2019 წლის 16 სექტემბრის №455 დადგენილებით დამტკიცებული „საბაჟო საწყობისა და თავისუფალი

ვაჭრობის პუნქტის საქმიანობის ნებართვების გაცემის წესებისა და პირობების შესახებ“ ინსტრუქციის მე-7 მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, „საბაჟო საწყობის საქმიანობის ნებართვის მფლობელს უფლება აქვს, შემოსავლების სამსახურის თანხმობით შეცვალოს ნებართვით განსაზღვრული ტერიტორიის ან/და შენობა-ნაგებობის ფართობი, ან/და ნებართვით განსაზღვრულ ტერიტორიაზე ააგოს ახალი შენობა-ნაგებობა ან/და დაანგრის არსებული შენობა-ნაგებობა.“ სამსახურის ცნობით, საბაჟო საწყობის საქმიანობის ნებართვაში ცვლილების განხორციელებისთვის, შპს „ტერმინალ 1“-ს შემოსავლების სამსახურისთვის არ მიუმართავს. დაგეგმილი საქმიანობა უნდა განხორციელდეს სსიპ შემოსავლების სამსახურთან შეთანხმებით;

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, შპს „ტერმინალი 1“-ის მიერ წარმოდგენილ 7 000 მ³ ტევადობის (130 000 მ³ წლიური ტვირთბრუნვით) ნავთობპროდუქტების საცავის ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებაზე (წარმადობის გაზრდა და საზღვაო სატვირთო მისადგომის მშენებლობა-ექსპლუატაცია) **სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი, შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით. გზშ-ის ანგარიში შედგენილი უნდა იყოს მოქმედი კანონმდებლობის, განსაკუთრებით სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრული მითითებების სრული დაცვით.